

L'any passat, l'amenaça d'una pandèmia de grip aviària va inquietar l'opinió pública mundial durant mesos. Tot i que l'Organització Mundial de la Salut continua advertint del perill d'una crisi sanitària global, el problema ha desaparegut de l'agenda dels governs i dels mitjans de comunicació.

L'Organització Mundial de la Salut (OMS) va publicar a final d'agost l'*Informe sobre la salut al món 2007*, en què advertia del nombre creixent de malalties descobertes "a un ritme sense precedents d'una patologia nova cada any". L'escenari alarmant que dibuixa l'Organització Mundial de la Salut recorda el que es va viure a mig planeta durant l'any passat, a causa de la grip aviària. Un any després d'aquella alerta mundial per una pandèmia potencialment perillosa per als humans, que s'estenia inexorablement des del sud-est d'Àsia cap a Europa, què n'ha quedat, de la greu amenaça del virus H5N1?

La grip aviària és una malaltia coneguda des de fa decennis i que s'havia transmès habitualment entre els ocells. L'any 1997, un seguit d'infeccions en humans a Hong Kong es relacionà amb el virus H5N1, una variant molt virulenta de la soca originària de la grip aviària. Això va suggerir una transmissió del virus entre ocells i humans que no s'havia vist fins llavors. No va ser fins anys més tard, al febrer de 2003, que l'OMS no va registrar una nova infecció del virus en humans. En aquell moment, l'expansió de l'epidèmia en aviram i en humans va anar acaparant progressivament l'atenció de l'opinió pública internacional. Els mitjans de comunicació van començar a reportar les successives epidèmies de grip aviària en poblacions d'ocells, els sacrificis dels animals, l'extensió contínua d'Àsia cap a Europa i els casos que, de mica en mica, van anar apareixent entre els humans.

A final de l'any 2005, l'Organització Mundial de la Salut va augmentar –i encara manté– el risc de pandèmia al nivell 3, en una escala de l'1 al 6, i va llançar una campanya mundial

Bluf d'estiu o pandèmia imminent?

d'informació sobre els perills de la grip aviària. L'OMS va advertir en un decàleg sobre quines serien les conseqüències d'una pandèmia mundial de grip que, a resultes d'una mutació del virus H5N1, es pogués transmetre directament de persona a persona. A la seva campanya, aquest organisme de les Nacions Unides reconeixia que

el món es trobava a les portes d'una pandèmia global que podia matar entre 2 milions i 7 milions d'éssers humans.

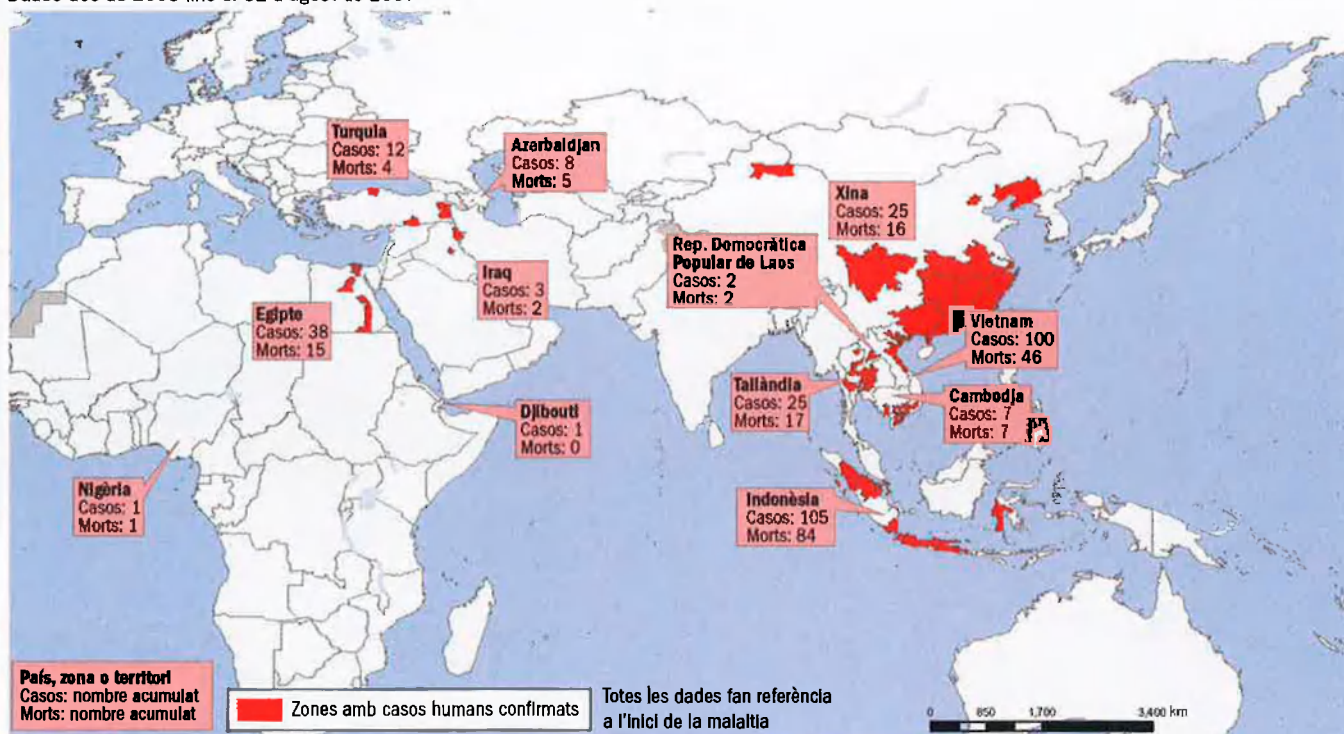
Les organitzacions internacionals, els governs i els mitjans de comunicació van començar a difondre tots els detalls de la grip aviària en vista dels temibles efectes d'una eventual pandèmia. Al clímax de l'alarmisme generalitzat, l'allau d'informació contrastava amb les xifres d'incidència del virus: a mitjan 2006, les estadístiques oficials mostraven que aquest virus havia mort *només* 128 persones a tot el món, aproximadament la meitat dels infectats. Avui, més d'un any després, l'OMS informa que han mort 200 persones d'un total de 328 casos detectats a dotze països, des de la Xina a Turquia. Indonèsia és el país més afectat per la malaltia, amb un total de 85 víctimes mortals. Tanmateix, l'atenció de les administracions públiques i de les organitzacions internacionals i, sobretot, el ressò que els mitjans de comunicació donen actualment a la qüestió ha disminuït dràsticament.

Tot i que l'OMS dedica enguany el seu *Informe sobre la salut al món 2007* a les epidèmies i pandèmies de malalties infeccioses, hi esmenta el bioterrorisme, el vessament de residus químics tòxics i la síndrome respiratòria aguda severa (SRAS), com a noves amenaces sanitàries mundials del segle XXI. L'organisme adverteix que l'aparició d'un virus pandèmic de SRAS podria afectar uns 1.500 milions de persones, una quarta part de la població mundial. Aquests darrers cinc anys, l'organisme ha verificat més de 1.100 casos d'epidèmies. El creixement demogràfic, la urbanització, les pràctiques agrícoles intenses i el deteriorament del medi són fenòmens que l'OMS apunta com a responsables d'aquest augment de malalties. De fet, aquest organisme dependent de les Nacions Unides també esmenta els "2.100 milions de passatgers que cada any transporten les companyies aèries" d'arreu del món com a col·laboradors involuntaris per a escampar "ràpidament els agents infecciosos i els seus vectors d'un país a un altre". És justament aquesta permeabilitat de les fronteres actuals que, segons l'OMS, podria convertir

Zones amb casos confirmats de grip aviària en humans

Dades des de 2003 fins el 31 d'agost de 2007

Font: Organització Mundial de la Salut

una malaltia corrent en una amenaça a la salut mundial.

La grip aviària hi és classificada com un motiu de "greu preocupació". L'informe insisteix que la propera grip pandèmica pot ser de la varietat aviària i que la qüestió no és si es produirà o no, sinó quan. Malgrat tot, el ciutadà ha perdut de vista l'amenaça d'una pandèmia del virus H5N1 perquè el problema ha desaparegut de l'agenda dels mitjans de comunicació i ha deixat de ser una prioritat per als governs. Tot i el sensacionalisme d'una part de la premsa, el virus de la grip aviària mai no va complir els criteris que marca l'OMS per parlar d'una pandèmia i que són, en primer lloc, l'aparició d'un nou virus que encara no hagi afectat la població i que, per tant, no hi hagi individus que en siguin immunes; que el virus pugui infectar els humans i causar-los una malaltia greu; i, finalment, que l'agent infecciós es pugui transmetre amb facilitat entre humans.

Mirant la història trobem una gran diferència entre el tractament informatiu de l'actual amenaça de grip aviària i capítols pandèmics anteriors. El pitjor episodi d'aquest tipus al segle XX fou l'anomenada grip espanyola, que va matar entre 40 milions i 50 milions de

persones a tot el món durant els anys 1918 i 1919. La coincidència amb la Primera Guerra Mundial va fer que —a diferència del cas actual— les potències europees bel·ligerants es mostressin hermètiques a l'hora de parlar de baixes, fossin causades pel foc enemic o per una minúscula però letal variació del virus H1N1 de la grip.

Per contra, els mitjans d'informació dels estats neutrals a la Gran Guerra no tenien la necessitat d'amagar les morts per aquella pandèmia de grip. Aquest va ser el cas de l'estat espanyol, on la malaltia es va acarnissar en uns 8 milions de persones i en va matar unes 300.000. Com que Espanya era fora de la Primera Guerra Mundial, no va amagar per motius bèl·lics les xifres de morts per la malaltia; això va fer que aparentment s'hi sobredimensionés l'afectació de la grip. Per aquest motiu, els països aliats van batejar la malaltia amb el nom de *grip espanyola*.

A l'actual alerta de l'OMS sobre una possible pandèmia de grip aviària, el tractament dels mitjans de comunicació ha estat molt diferent. S'ha passat de l'alarmisme de fa més d'un any a una indiferència absoluta. La troballa de dos cignes morts contaminats pel virus H5N1 a Alemanya a principi

d'estiu no va tenir gairebé gens de ressò a la premsa, ni a la ràdio ni a la televisió, però segurament hauria ocupat portades l'any passat.

No obstant això, l'Organització Mundial de la Salut continua advertint que el món no està preparat per a una pandèmia de grip aviària, "tot i el nivell d'alerta avançada que es manté des de fa gairebé dos anys". L'organisme de les Nacions Unides avisa que només 40 estats desenvolupen plans de resposta enfront d'una crisi sanitària provocada pel virus H5N1, i que només 30 adquireixen grans quantitats de medicaments antivirals. Precisament, pel que fa a les medecines, la indústria farmacèutica encara no ha descobert cap vaccí (o vacuna) efectiu contra el virus de la grip aviària. L'OMS explica que diversos països treballen en el desenvolupament d'un vaccí, però encara no se'n pot produir cap a escala comercial. Com les autoritats sanitàries no es cansen de repetir cada hivern, les vacunes contra la grip s'elaboren cada any contra la influència estacional d'aquesta malaltia, però encara no se n'ha desenvolupat cap contra un virus pandèmic.

Josep Ramon Torné